

Turizmus – jönnek a kínaiak

Mészáros Klára

A külvilág felé való nyitás a kínai reform egyik meghatározó eleme, amelynek stratégiai lényege a „több lábon állás”. Így kaphatott meghatározó szerepet a gazdaságban a külkereskedelem, a külföldi viszonylatú technológiatranszfer, a nemzetközi tőkével kiépített kapcsolatrendszer, a nemzetközi munkaügyi együttműködés és az idegenforgalom.

A kínaiaktól megszokott óvatosság és fokozatosság jellemzi az idegenforgalmi ágazat megnyitását. A külföldi befektetők számára, a hotelek és éttermek működtetésén túlmenően, egyre több együttműködési lehetőség kínálkozik az idegenforgalom területén. Az Államtanács 2002 januárjában hagyta jóvá a külföldi tőkés utaztatási ügynökségek szabályzatát, amely engedélyezte, és egyben meg is határozta a kiutaztatásra szakosodott utazási ügynökségek alapításának és utaztatásainak feltételeit.

A kínai nyitás folyamata tehát az idegenforgalom területén is felgyorsult, miközben a valutaszerezés fontos forrásává nőtte ki magát. A Kínába látogató külföldi turisták száma 1985-ben 17 millió körül volt, és 1,25 milliárd USD-nyi bevételt könyvelhettek el. Tizenhat évvel később, 2001-ben az idegenforgalomból származó bevételek összege 17,8 mrd USD-t tett ki, amely 12,13 millió külföldi és 77,78 millió tajvani, hongkongi, makaói látogató költségeiből tevődött össze. A turizmus bevételeinek növekedése meggyőzően jelzi a fejlődés dinamizmusát. Ennek alapján a világ országainak rangsorában Kína 1980 és 2001 között a 34. helyről az 5. helyre lépett elő. Ez azt jelenti, hogy az USA-t, Spanyolországot, Franciaországot, Olaszországot követően Kína a turizmus területén is nagyhatalommá nőtte ki magát.

Kínai oldalon prioritás a külföldi turisták vonzása és az ehhez szükséges infrastruktúra fej-

lesztése. A kínai turisták külföldi utazásaival szemben a központi kormányzat már kevésbé ösztönző. A tőkekiáramlás visszafogása érdekében megpróbálják a minimálisra csökkenteni az utazásokkal járó költségeket. Ez a törekvés egy olyan gazdaságpolitikával függ össze, ami a növekedés forrását a belső piaci fogyasztás és az export növelésében, az infrastruktúra fejlesztésében látja. A terv a kínaiak világviszonylatban is kiemelkedő megtakarítási hajlandóságára épül. A lakossági betétállomány 14,7 %-kal – 212 milliárd USD-ra – nőtt 2001-ben. Bár a kereslet növekedése nem érte el a várt szintet, a pénzügyi kormányzat szervei továbbra sem érdekeltek abban, hogy állampolgáraik külföldön költsék el megtakarításaikat. Peking ugyan könnyített az utazási korlátokon, de a „célország” státuszhoz, a kétoldalú turisztikai egyezményekhez való ragaszkodás gyakorlatilag az ellenőrzést és a kifelé irányuló turizmus fékezését szolgálja. Kínának jelenleg huszonkét, főleg ázsiai „célállomással”(ADS) van egyezménye.

A magyar–kínai kapcsolatok fordulatokban gazdag történelme során a turisztikai megállapodás aláírására 1987. március 31-én került sor. Az ezt követő évek megugró személyforgalma azonban – a vízumkényszer feloldásával – 1988. december végétől inkább gazdasági, mint turisztikai indíttatású volt. Magyarország történetének ez volt az az időszaka, amikor nemcsak megjelentek, de nagyobb számban le is telepedtek kínaiak az országban. A kétoldalú kapcsolatok egyoldalúságát jelezte (az a napjainkban oldódni remélt jelenség is), hogy az idegenforgalom gyakorlatilag a magyarországi turistacsoportok Kínába utaztatására korlátozódott. A forgalom volumene ma már mindkét irányban nő. Jelentősége ennek azért van, mert a konfuciánus kultúrkörben nincsenek ha-

gyományai a klasszikus értelemben vett turizmusnak. Az áttörés első lépését a Kínán belüli turizmus növekedése jelentette. 2001-ben már 784 millió kínai látogatott el saját országa nevezetes tájaira.

A társadalmi átalakulási folyamatokkal új szokások honosodnak meg. Kína bizonyos rétegeinek gazdagsága és népessége mobilitásának növekedése hozzájárul a hagyományos gondolkodásmód átforgalmazásához. Az átalakulás szereplői egyéni, társadalmi, valamint kormányzati szinten találkoznak a választás lehetőségével. Új modellek, struktúrák és kapcsolatszerveződések teremthetnek meg. A hagyományosan determinált egyéni és hatalmi szerepek felbomlásának kora ez Kínában. A korábban döntően munka- vagy üzleti látogatásokra korlátozódó külföldi utak természetesen nem szűnnek meg, de növekszik az igény a látogató turizmus formái iránt is. A kínai középosztály izmosodásával, új keletű igényeinek megjelenésével egyre többen látogatnak el külföldre. Ők ma már nemcsak megengedhetik, de igénylik is – akár presztízs, akár kulturális érdeklődés okán – a külföldi kirándulások luxusát.

A szerződéses keretek adottak. Azzal, hogy Magyarország belátható időn belül szerződésben is rögzítheti a „jóváhagyott célország” (ADS) státuszát Kínával, felkerült azoknak az országoknak a listájára, ahová a kínai idegenforgalmi irodák csoportos turistautakat szervezhetnek. Európában még csak Németország, Málta és Törökország rendelkezik ezzel a joggal, de az európai országok többsége is igényt tart a kínai turizmusból származó bevételekre. 2000-ben a kínai turisták költsége az EU-országokban meghaladta az 1,5 mrd eurót. A „célország” státusz hiánya ellenére a kínai csoportok – üzleti vízumokkal – eljuthatnak Európába. A biztonság és az egyszerűség kedvéért azonban az európai országok többsége igényli a „célország” státuszt annak a klauzának a kikötésével, hogy a turistautakat munkavállalásra és hosszabb tartózkodásra felhasználó kínaiakat azonnal hazaküldik.

A kínaiak szigorúan szabályozott formában, jóváhagyott utazási irodákon keresztül, csoportosan mehetnek külföldre – döntően az államilag támogatott „célországokba”. Útlevel az ország állampolgárainak alanyi jogon nem jár, ezért csak kevesen élhetnek ezzel a lehetőséggel. Ez a selekció már önmagában is garantálja azt, hogy az idegenrendészeti előírásokat általában betartják. Felmérések szerint a csoportosan utazó kínai turistáknak mindössze 0,3%-a, a nem „célország”

státuszú országokba utazó kínaiaknak pedig 5,1%-a marad az engedélyezetténél tovább.

A nemzetközi tapasztalatok alapján a kínai turisták általában hosszabb ideig tartózkodnak egy országban, és a japán turistákhoz képest többet is költenek. Ezen túlmenően előszeretettel veszik igénybe a magas szintű szolgáltatásokat. A múlt év során különösen megnőtt az utazási kedv. Szeptember végéig 12 millió kínai külföldi utazását regisztrálták, ami az előző évihez képest időarányosan 40%-os növekedést jelentett. A külföldre látogató kínaiak például Ausztráliában, átlagosan 2300 USD-t költve, tíz éjszakát töltenek. A Hongkongba utazók kiadásai pedig napi 250-350 USD-t tesznek ki. Az ázsiai térségben Thaiföld, Indonézia és a Fülöp-szigetek már kifejezetten a kínai turisták költségeitől várja gyengélkedő gazdaságának fellendítését. Az Idegenforgalmi Világszervezet (*World Tourist Organisation*) 13 millió főre teszi az évente útra kelő kínai turisták számát, amit 2020-ra már 100 millióra becsülnék.

Azt, hogy Magyarországra végül hányan is fognak turistaként ellátogatni, csak találgatni lehet. A kínai beutazó forgalom éves átlaga a 90-es évektől kezdődően Magyarországon eddig 16 ezer fő volt, akiknek többsége hivatalos vagy üzleti út keretében érkezett. Kínába pedig öt-hatezer magyar turista jutott el évente. A hazai beutaztató irodáknak, a vízumkiadási és statisztikai rendszernek azonban fel kell készülnie a nagyobb forgalomra, amit remélhetően a Budapest–Peking-légijárat újbóli megindítása is követ.

A kétoldalú kapcsolatoknak egyik legígéretesebb területe a turizmus. Az idegenforgalom adta lehetőségek kiaknázása lehet az a potenciális kitérési pont, ahol javítani lehet a kétoldalú gazdasági kapcsolatok kiegyensúlyozatlanságán. A kínai turisták magyarországi tartózkodásából és költségeiből származó bevételek bizonyos fókig csökkenthetik a Kínával folytatott magyar külkereskedelem mérlegének tizenháromszoros hiányát.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldaltól.